

ביקורה של תמר רבן בקובל

תמר רבן, אמנית מייצג ותיאטרון, היא בתו של **יעקב מוטיוק** שהגיע ארצה מקובל עם סרטיפיקט סטודנט, למד וסיים את הטכניון בחיפה בפקולטה להנדסה כימית.

תמר הוזמנה לפסטיבל מייצגים בלבוב ולפני השתתפותה בפסטיבל (וכהכנה למייצג האישי שלה), נסעה ל- 3 ימים לקובל וללוצק לראות, להתרשם ולספוג את האווירה בה חיו אביה ומשפחתו.

כהכנה לנסיעה ללבוב, יצרה תמר קשר עם הארגון (ארגון יוצאי קובל בישראל) ובעזרתו התוודעה לבני משפחה בארץ, שלא הכירה (בני משפחת קרמר שגם מוצאם ממשפחת מוטיוק).

וכך התחיל הקשר בין תמר לארגון:

שלום לחברי הוועד של ארגון יוצאי קובל,

שמי תמר רבן לבית מוטיוק. אבי, יעקב מוטיוק, גדל בקובל ועלה לישראל ללמוד בטכניון בחיפה בשנת 1937. הוריו ואחותו נשארו בקבל ונרצחו בשואה. אבי נפטר בשנת 1981. יש לי מכתבים מהוריו ואחותו שנשלחו אליו עוד בשנת 1942. הייתי רוצה לאתר קרובים ולנסוע לקובל למסע שורשים. אני אמנית פרפורמנס ותיאטרון והוזמנתי להשתתף בפסטיבל בלבוב באוגוסט השנה. לקראת נסיעתי הייתי רוצה לבקר בקובל ולבסס את יצירתית לפסטיבל על ביקור זה. האם יש דרך להיעזר בכם לקבלת מידע והדרכה לקראת נסיעה זו?

בברכה

תמר רבן

תמר נפגשה עם בת דודתו של אביה, בת דור ראשון - שרה ולינסקי-קרמר מהבית. שרה ילידת 1918, חברת קן השומר הצעיר בקובל היתה בשנות ילדותה ונעוריה שחקנית וזמרת בתיאטרון היידישאי בקובל. שרה סיפרה לתמר על החיים בבית סבה ועל בית המרקחת שלו הסמוך לכנסייה הפרובוסלבית הגדולה שבעיר הישנה. במהלך הפגישה הקליטה תמר את שרה, השרה שירים בעברית וביידיש.

לאחר שחזרה מהביקור בקובל ומהפסטיבל בלבוב (11/09/2010) כתבה לארגון:

חזרתי מהמסעות האחרונים שלי, קודם כל תודה על כל העזרה והסבלנות והמחויבות של הארגון בעניין קובל. עד שנסעתי לא באמת ידעתי מה אני מחפשת ועכשיו, אחרי שהייתי שם עדיין לא יודעת מה מצאתי. אבל ברור לי שזו הייתה נסיעה משמעותית.

להפתעתי הגדולה, מארגני הפסטיבל סידרו ומימנו את הנסיעה ללוצק ולקובל. 3 ימים עם מלווה, מכונית ומלונות. המלווה הוא משורר אוקראיני, הוא עשה עבודת הכנה לפני שהגעתי באמצעות מעט מידע על המשפחה ששלחתי לו מראש. אין לי מילים להביע את התמסרותו לעניין.

פגשנו בקובל את דנה, אחיינית של סימה שיכמן, שבדיוק הגיעה מהארץ לבקר את הוריה. דנה גדלה בקובל ועזרה לנו להתמצא. בעיקר למצוא מסעדות מקומיות טובות...

פגשנו גם שני יהודים זקנים שחיים בקובל אבל לא נולדו בה שמאוד רצו ללוות אותנו ולהפגיש אותנו עם מישהי שכתבה ספר על ההיסטוריה של העיר באוקראינית (כדאי להשיג את הספר).

בקובל מצאתי את בית המשפחה (שהיה גם משותף לבית המרקחת של משפחת מוטיוק לדורותיה) שהחזית שלו בדיוק עוברת שיפוץ רדיקלי, כלומר שינו לגמרי את צורת הבית והפכו אותו למשהו הכי סטנדרטי ומכוער שאפשר. הצד האחורי עדיין כמעט כולו אותנטי. הבית כולו משמש לעסקים קטנים. העסק היחיד שהיה פתוח הוא מספרה בחדר צדדי, מאחורי מה שהיה בית המרקחת. אולי זה החדר בו הכינו את התרופות (לפי שרה קרמר-ולינסקי, בת דודתו של אבא). חוץ מזה יש על הבית שלטים על עסק "בגדים חדשים מגרמניה". אין גבול לציניות (של הגורל)...

ברור שבקובל אין שום רצון ממסדי לציין את העבר היהודי של העיר ולהיפך. לא מצאנו שום שלטי הכוונה לקבר האחים בבכובה וכשמצאנו אותו גילינו מקום מוזנח (שרשראות הברזל מסביב כנראה נגנבו). הייתי גם בלוצק ושם ישנה הרבה יותר מודעות, אולי גם בזכות קהילה יהודית פעילה הנמצאת שם.

נכנסנו לחצר בית הכנסת הגדול המשמש כיום כמפעל. היה יום ראשון והשומר בשער פתח לנו וגם נידב מידע ברצון.

צילמתי את פנים מה שהיה פעם מקווה (של העיר הישנה, הסמוך לבית הכנסת הגדול) ושהפך להיות מקום לטכנאות רכב ועכשיו הוא נטוש.

ראיתי את מה שמסומן במפת הארגון כגימנסיית קלרה ארליך ובכלל את הרחוב בו נמצא הבניין. בכל הרחוב הזה נשמרו הרבה בתים ישנים.

כאקט סימלי שלחתי לאחותי בארץ מכתב מקובל (עם חותמת דואר קובל). המשפחה קיבלה מכתב אחרי 68 שנים של שתיקה, מאז המכתב האחרון מקובל שהתקבל מתמרה אחותו בת ה-15 של אבא שנספתה בשואה עם בני המשפחה האחרים.

במיצג שלי בלבוב, קראתי בפולנית את מכתבה האחרון מקובל של דודתי תמרה לאחיה (אבי) בחיפה, שנשלח בינואר 1942 ושבו היא כותבת שאצלם הכל כרגיל... עשיתי עוד כמה פעולות שלוו בקולה של שרה השרה שיר... "רק מים מים... רועשים וגועשים בחוץ" (שיר ששרה שרה בגיל 4 בקובל אותו הצלחתי להקליט לפני שנסעתי ללבוב). המיצג עורר תגובות מאוד נרגשות וחמות (הגיע קהל רב שהצטופף בסטודיו קטן של תיאטרון לנוער בלבוב). המיצג צולם לטלוויזיה הממלכתית של אוקראינה ולטלוויזיה המקומית של לובלין (פולין) ומבקרת אמנות משפיעה ראינה אותי למדור המיוחס שלה.

זהו, קשה לכתוב את הכל. מעבר לדיווח קיימת חוויה שטרם פוענחה.

מצורפות תמונות,

תמר.

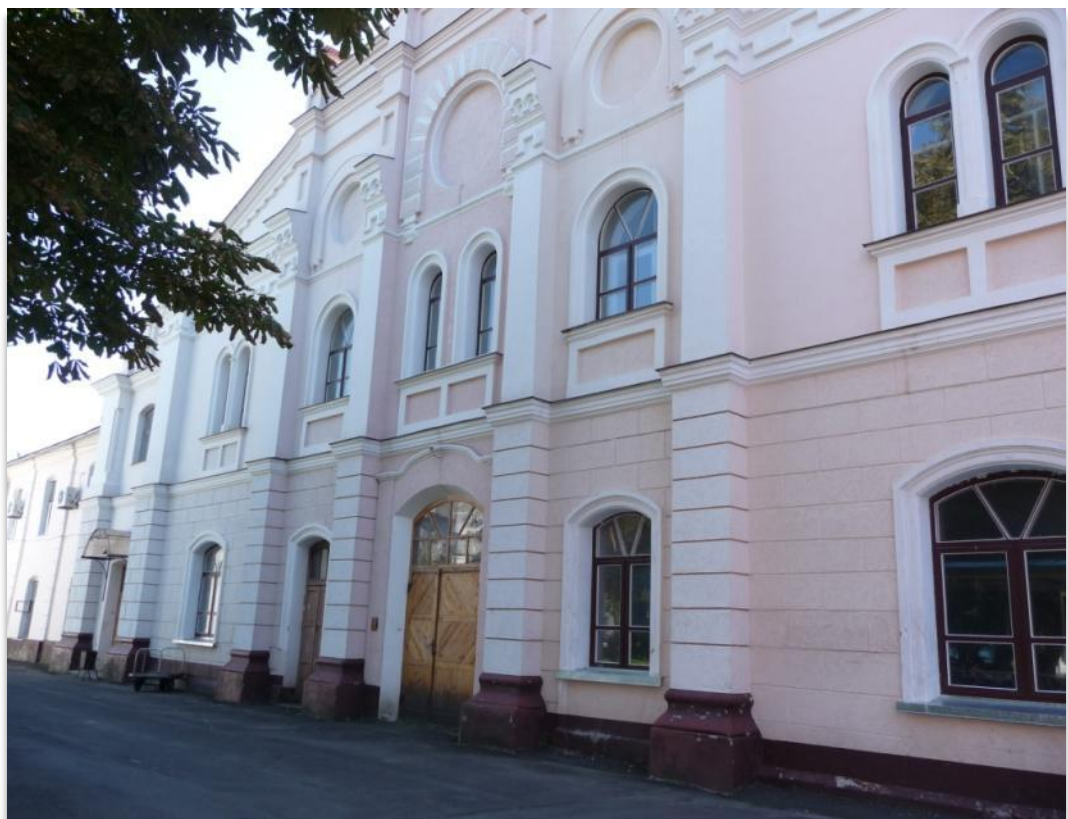
הכניסה לקובל מכיוון דרום (כיוון העיר לבוב)

כפריים מהכפר בכובה הסמוך לקובל מראים לדנה את הדרך לגיא הרצח והאנדרטה ביער בכובה.
דנה (שהוריה גרים בקובל) עזרה לתמר להתמצא בעיר.

האנדרטה בבכובה (השרשראות המקיפות את האנדרטה נגנבו)

בית הכנסת הגדול (משמש כיום כמפעל בגדים)

המקווה שליד בית הכנסת הגדול. בשנות החמישים עדיין שימש כבית מרחץ. המבנה היום נטוש, רעוע ומיועד להריסה.

פנים מבנה המקווה הנטוש. על הקיר תמונת המועמדת לנשיאות אוקראינה

הבית המשופץ של מוטיוק ברחוב וורשבסקה של אז, במרכז העיר העתיקה.

צדו השני, האוטנטי, של בית מוטיוק, בו היתה ממוקם בית המרקחת

החדר האחורי בבית מוטיוק משמש כמספרה.
זה החדר ששימש כנראה להכנת התרופות של הסבא-רבא של תמר רבן

מרכז העיר העתיקה. הכנסייה הפרבוסלאבית הקיימת עוד מהימים ההם.
הכנסייה נבנתה משטח שהולאם ממשפחת מוטיוק. בהמשך ניצב בית מוטיוק.

מרכז העיר החדשה. לקראת חגיגות 700 שנה לעיר קובל

יהודים במרכז העיר. שנת 2010 - פחות ממניין יהודים חיים בעיר

הכניסה לגימנסיה קלרה ארליך. גם היום משמש המקום כמין בית ספר

מסעדה מקומית נחשבת וצבעונית